

شهر دوست‌دار محیط‌زیست

مقایسه شهر کرمان با الگوی شهر دوست‌دار محیط‌زیست

مرجان شاکری
کارشناس محیط‌زیست

تغییرات زیست‌محیطی حاصل از فعالیت‌های انسانی دائماً تکرار می‌شود و به همین جهت نیاز است که توسعه شهرها بر اساس الگوهای دوست‌دار محیط‌زیست پایه‌ریزی شود. در ایده‌های جدید علاوه بر حفظ محیط‌زیست و سیاره زمین بر بهبود کیفیت زندگی افراد نیز تأکید شده است. در دنیا تعداد زیادی شهر دوست‌دار محیط‌زیست وجود ندارد، اما در همان‌ها هم که در این زمره دسته‌بندی شده‌اند، نقص‌هایی وجود دارد که تلنگری برای بشریت است و ما هنوز راه درازی برای رسیدن به این مطلوب در پیش داریم.

شهر کرمان با جمعیت تقریبی ۸۰۰ هزار نفر به‌عنوان مرکز استان کرمان چقدر با الگوی شهر دوست‌دار محیط‌زیست فاصله دارد؟ برای اینکه به این موضوع پی ببریم، شاخص‌های مدنظر در تشخیص این شهرها را با یکدیگر مرور می‌کنیم.

دوچرخه‌سواری

در شهرهای دوست‌دار محیط‌زیست، تأکید بر استفاده از سوخت‌های سبز وجود دارد به‌طوری‌که در گنپهاگ دانمارک و آمستردام هلند اکثر مردم از دوچرخه برای تردد استفاده می‌کنند. دوچرخه‌سواری نه تنها به بهبود سلامت افراد کمک می‌کند بلکه انتشار کربن و آلودگی را به میزان قابل‌توجهی کاهش می‌دهد، اما در شهر کرمان دوچرخه‌سواری برای انجام کارهای روزمره در موارد اندکی مشاهده می‌شود، حتی یک درصد برای محاسبه در این مورد رقم زیادی محسوب می‌شود.

تمیزی شهر

در شهری مثل استکهلم سوئد به‌ندرت زباله‌ای در پیاده‌روهای شهر مشاهده می‌شود. این شهر در زمره شهرهای دوست‌دار محیط‌زیست دنیا قرار گرفته است. شاید مقایسه شهر کرمان با استکهلم منطقی نباشد، اما برای رسیدن به الگوی جهانی با نگاهی منطقی می‌توان دریافت که فاصله بسیار است. در کمتر خیابانی از شهر کرمان زباله یافت نمی‌شود، درحالی‌که حتی گاهی شاهد پرتاب زباله از خودروهای عبوری هستیم.

سیستم حمل‌ونقل عمومی

یکی از مهم‌ترین شاخص‌های شهرهای دوست‌دار محیط‌زیست، داشتن سیستم حمل‌ونقل عمومی با کارکرد صحیح و منظم است. در شهر کرمان که دارای حاشیه‌نشینی وسیع در اطراف است، مردم ساکن در این مناطق برای دسترسی به خدمات مجبور به استفاده از خودروهای شخصی هستند که مسلماً این تردها سبب آلودگی هوا و افزایش کربن خواهد بود. در شهر کرمان تنها سیستم حمل‌ونقل عمومی، اتوبوس است که ناوگان اتوبوس‌ها هم قدیمی و هم دارای ایرادات جدی در بحث تردها می‌باشد.

استفاده از انرژی‌های پاک

در آفریقای جنوبی، شهر کیپ‌تاون استفاده از انرژی‌های پاک را چنان گسترش داده که این شهر در زمره شهرهای دوست‌دار محیط‌زیست قرار گرفته است، اما مسئولان شهری کرمان با داشتن ظرفیت مناسب برای استفاده از انرژی خورشیدی، تاکنون برنامه قابل قبولی برای استفاده از این نعمت خدادادی حتی در روشنایی شهر ارائه نموده‌اند و این یکی از بزرگ‌ترین نقاط ضعف سیستم محسوب می‌شود.

فضای سبز عمومی

شاید به دلیل وجود جنگل پردیسان قائم در محدوده شهر کرمان بتوان ادعا کرد که سرانه فضای سبز شهری در کرمان

کم نیست، اما عدم گسترش فضای سبز در محله‌های جدیدالتأسیس، یکی از بزرگ‌ترین نقاط ضعف برای رسیدن به الگوی شهر دوست‌دار محیط‌زیست در کرمان محسوب می‌شود.

شناسایی چالش‌ها

شهرها به جهت برقراری ارتباط بین مردم به وجود می‌آیند و ساختار و تراکم یک شهر نشان‌دهنده چگونگی برقراری این ارتباط است. هرچه شهر متراکم‌تر، به‌هم‌پیوسته‌تر و منسجم‌تر باشد، تجارت و تبادل ایده‌ها و اطلاعات، افزایش بهره‌وری اقتصادی و رفاه مردم امکان‌پذیر و آسان‌تر خواهد بود. شاید بزرگ‌ترین چالش شهر کرمان نداشتن الگوی استقرار واحدهای مسکونی و گسترش بیش‌ازاندازه فضای فیزیکی با جمعیت محدود باشد. مسلماً این نحوه قرارگیری، در تردد جمعیت و توزیع خدمات توسط مسئولان شهری اثرگذار خواهد بود.

فقدان مسیرهای پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری ایمن، یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های شهر کرمان برای استفاده از این سوخت‌های پاک است و همچنین نبود برنامه‌های تشویقی به‌عنوان ابزار فرهنگی در تفکیک پسماندها شاید چالش جدی باشد.

شناسایی ظرفیت‌ها

خوشبختانه هنوز شهر کرمان در زمره شهرهای آلوده از نظر آلودگی هوا دسته‌بندی نشده و شاید هنوز با استفاده از یک برنامه مدون بتوان مسیرهایی برای تردد افراد توسط دوچرخه طراحی نمود تا در آینده علاوه بر جلوگیری از آلودگی، بر سلامت شهروندان نیز تأکید نمود.

همچنین تشویق مردم به استفاده از انرژی پاک و استفاده از انرژی خورشیدی برای تأسیسات شهری را در دستور کار قرار داد. فرهنگ غنی مردم و آمادگی پذیرش برای رسیدن به الگوی شهر دوست‌دار محیط‌زیست از ظرفیت‌های مهم شهر کرمان است.

ارائه راهکار

افزایش سرویس‌های حمل‌ونقل عمومی، تشویق به استفاده بیشتر از کاربری زمین و توسعه فشرده استفاده از انرژی‌های نوین، افزایش مسیرهای پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری، آموزش و فرهنگ‌سازی برای جمع‌آوری و تفکیک زباله، استفاده از مصالح ساختمانی سازگار با اقلیم در ساخت منازل مسکونی، تدوین برنامه برای افزایش فضای سبز می‌تواند در آینده‌ای نه‌چندان دور از کرمان یک شهر دوست‌دار محیط‌زیست بسازد. ♦♦

در شهرهای دوست‌دار محیط‌زیست، تأکید بر استفاده از سوخت‌های سبز وجود دارد به‌طوری‌که در گنپهاگ دانمارک و آمستردام هلند اکثر مردم از دوچرخه برای تردد استفاده می‌کنند. دوچرخه‌سواری نه تنها به بهبود سلامت افراد کمک می‌کند بلکه انتشار کربن و آلودگی را به میزان قابل‌توجهی کاهش می‌دهد، اما در شهر کرمان دوچرخه‌سواری برای انجام کارهای روزمره در موارد اندکی مشاهده می‌شود، حتی یک درصد برای محاسبه در این مورد رقم زیادی محسوب می‌شود.